

переміщується в будь яку країну, де появляється можливість отримання високого рівня прибутку, вилучаючи його із країн де рівень дохідності є нижчим. При цьому не беруться до уваги економічні наслідки такого відтоку капіталу для економіки країни.

Друга загроза полягає у постійно наростаючій швидкості фінансових потоків внаслідок розвитку систем електронних трансакцій, наявності в різних країнах значного обсягу фіктивного капіталу у формі цінних паперів, які не мають реального забезпечення, але в той же час сприяють надходженню або ж виведенню спекулятивного капіталу і дають підстави в подальшому очікувати посилення загроз економічній безпеці тієї чи іншої країни в результаті дії цього фактору [2, с. 48].

Підсумовуючи все вище викладене можна стверджувати, що процес глобалізації є об'єктивним процесом, який має як позитивний, так негативний вплив на банківську систему країни. Національним банківським системам в умовах відкритості економік неможливо уникнути даного процесу. Для того, щоб адекватно реагувати на наслідки процесу глобалізації країнам необхідно адаптуватися до нових умов функціонування міжнародної економіки, а також врахувати неоднозначність та різновекторність впливу даних процесів на економіку різних груп країн в умовах зростаючих темпів глобалізації.

Література

1. Рахлис Т. П. Роль банковской системы в условиях глобализации мировой экономики. *Европейский журнал социальных наук*. 2013. №3. С. 416.
2. Трифонов Д. С. Финансовая глобализация как современный этап интернационализации мирового хозяйства. *Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета*. 2014. №5 (54). С. 45-48.
3. Калініченко Л. Л. Глобалізація банківської діяльності та її вплив на банківську систему України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. №43. С. 77-81.

Ярослав Чайковський

Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Однією з важливих складових фінансового ринку є банківська система. Без ефективного функціонування банківської системи неможливе досягнення стійкого зростання вітчизняної економіки та забезпечення належного рівня соціального добробуту населення. В умовах глобалізації

банківська система України продовжує відчувати наслідки фінансово-економічної кризи і фактично перебуває на етапі посткризового відновлення.

Політика Національного банку України (НБУ) щодо реформування банківської системи, яка проводиться в останні п'ять років, з 2014 року по 2019 рік, має на меті передусім зменшення кількості неплатоспроможних банків. Водночас заходи з очищення банківської системи впливають на її стійкість і спонукають до пошуку шляхів вирішення накопичених проблем.

На сучасному етапі банківська система України знаходиться у дуже складному становищі. Серед проблем, які відображають теперішній кризовий стан банківської системи України, доречно виокремити [2, с. 26; 4, с. 4-5]:

- низький рівень довіри до НБУ та банків;
- у результаті оголошення великої кількості банків неплатоспроможними і виведення їх з ринку змінилася структура банківської системи;
- недостатність банківського кредитування корпоративних клієнтів;
- значний розмір проблемних кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих банківськими установами;
- недостатній рівень власного капіталу банків;
- зростання банківських витрат і збитковість банківської діяльності;
- брак дієвого механізму управління ризиками, розробленого банками.

За результатами соціологічних опитувань рівень недовіри до НБУ в червні 2018 року становив 62,1%. Схожим, однак трохи вищим є рейтинг недовіри до самих банківських установ – 69,6% [1].

За такого рівня недовіри громадян до банківської системи ефективність сучасних інструментів грошово-кредитної політики НБУ не може бути належною щодо широкого кола учасників фінансового ринку та суб'єктів економіки, зокрема юридичних і фізичних осіб.

За різними оцінками, громадяни України мають понад 50 млрд. дол. З метою їх залучення до банківської системи потрібно збільшити довіру до банківської системи та гарантовану суму відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

На рівень довіри до банківської системи, на нашу думку, вплинула також політика НБУ щодо зменшення кількості банків. Так, починаючи з 2014 року кількість банків, які мають банківську ліцензію, скоротилася зі 162 на 84 установи, або на 51,9%, і становила 78 банків за станом на 01.01. 2019 року [3].

Якщо проаналізувати організаційно-правову форму банківських установ, то в Україні всі банки сформовані у формі публічних акціонерних

товариств (ПАТ). В Україні відсутні важливі елементи банківської системи, зокрема кооперативні банки.

У багатьох країнах ЄС кооперативні банки відіграють велику роль. Так, у Польщі крім комерційних банківських установ та філій (відділів) кредитних організацій, розбудована широка мережа кооперативних банків.

В останні роки банківське кредитування, особливо кредитування підприємств реального сектору економіки, не розвивається. З 2015 року співвідношення обсягу кредитів до ВВП зменшувалося. Так, у 2014 році цей показник становив 64%, у 2015 році – 49%, а 1 січня 2019 року – 30%. Це значно нижче, ніж в інших країнах. Зокрема, у Польщі цей показник становить 70% [5].

Проблемами, які стримують розвиток банківського кредитування є: неефективна судова система та незахищеність прав кредиторів, невелика кількість державних програм з підтримки реального сектору та малих і середніх підприємств, відсутність грошово-кредитних і податкових стимулів сприяння розвитку кредитування та інвестування економіки, борги державних банків, відсутність достатньої кількості платоспроможних позичальників.

Підтвердженням неефективності кредитних операцій банків є стрімке зростання прострочених кредитів. Частка проблемних кредитів у банківській системі України на 1 січня 2019 року становила 52,85%.

Відповідно до Закону України «Про банки та банківську діяльність», мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації банку не може бути меншим ніж 500 млн. грн. Для вже діючих банків, статутний капітал яких не відповідає зазначеному, НБУ розробив графік поступового приведення його обсягу відповідно до вимог до 2024 року. Враховуючи, що не всі банківські установи зможуть виконати графік підвищення обсягу статутного капіталу, варто очікувати, що частина банківських установ прийме рішення про об'єднання з іншими гравцями на ринку або про припинення діяльності та ліквідацію. Тому проблема підвищення рівня капіталізації банків України, зокрема малих, як одна з передумов їхньої фінансової стійкості та надійності, залишається надзвичайно актуальною.

На нашу думку, необхідно послабити вимоги щодо мінімального розміру статутного капіталу банків та зменшити його до рівня 150 млн. грн., що еквівалентно 5 млн. євро.

Діяльність банківського сектору у 2014-2017 роках була збитковою, що зумовлено насамперед погіршенням якості активів банків, і як наслідок необхідність подальшого доформування резервів, політикою НБУ та відсутністю розробленого банками дієвого механізму управління ризиками.

Згідно з Глобальним рейтингом конкурентоспроможності, стабільність української банківської системи є однією з найгірших у світі. Так, за даними 2016-2017 років за критерієм стабільності банківської системи (Soundness of banks) українська банківська система посідала 130-е місце.

Для покращення стану розвитку банківської системи України необхідно:

- створити сприятливі умови для іноземних інвесторів, щоб не допустити їх виходу з банківського сектору економіки України, тому що саме за їх допомогою вдається зберігати відповідну стабільність та протистояти фінансово-економічній кризі;

- посилити контроль НБУ за питомою вагою іноземного капіталу в статутному капіталі банківських установ;

- підвищити конкурентоспроможність державних банків і банків з приватним національним капіталом;

- посилити ефективність грошово-кредитної та регуляторної політик НБУ, що вимагає відновлення інституту довіри до банківської системи загалом та до діяльності НБУ зокрема. Без зростання довіри банківські установи та НБУ ще доволі довго не матимуть можливості повноцінно виконувати власні функції. Напрямами підвищення довіри до банківської системи з боку громадян, а також покращення іміджу банків є, насамперед, забезпечення стабільності курсу гривні, не зменшення кількості банків, а їх реорганізація шляхом злиття та приєднання (поглинання), удосконалення механізму гарантування вкладів фізичних осіб та ін.;

- зменшити реальну частку проблемної заборгованості в кредитному портфелі банків через ряд законодавчих змін і проведення реформ, зокрема судової, а також розвиток вторинного ринку купівлі проблемних кредитів шляхом створення компанії з управління активами.

- відновити кредитування банківськими установами реального сектору економіки, малих і середніх підприємств та оптимальний перерозподіл капіталу для фінансування економічного зростання;

- розробити державні програми з підтримки та розвитку малих і середніх підприємств, створити державну агенцію з розвитку малих і середніх підприємств. У багатьох країнах уряди або центральні банки фінансово підтримують розвиток малих і середніх підприємств;

- удосконалити нормативно-правову базу, що регулює банківську діяльність, та закріпити на законодавчому рівні механізми управління банківськими установами в умовах фінансово-економічної кризи;

- підвищити інвестиційну привабливість банківської системи;

- посилити інноваційний розвиток банківського сектору економіки.

Література

1. Відновлення довіри до банків – завдання НБУ. URL: https://dt.ua/finances/vidnovlennya-doviri-do-bankiv-zavdannya-nbu-302948_.html. (дата звернення: 21.09.2019).
2. Гармашова Ю. О. Сучасний стан розвитку банківського сектору національної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №5. С. 15-21. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2017/5.pdf. (дата звернення: 20.09.2019).
3. Грошово-кредитна та фінансова статистика. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578. (дата звернення: 22.09.2019).
4. Дзюблюк О. В. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України. *Банківська справа*. 2016. №1. С. 3-32.
5. Фурман В. Чи потрібен кардіостимулятор для кредитування економіки в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/02/27/645605/>. (дата звернення: 23.09.2019).